

Declarație cu privire la Principiile de Independență a Justiției

adoptată de

Conferința Președinților de Instanțe Supreme din Europa Centrală și de Est

**Brijuni, Croația,
14 octombrie 2015**

Traducere: judecător Cristi Danileț

PREAMBUL

ÎNTRUCÂT Pactul Internațional cu privire la Drepturile Civile și Politice garantează că toate persoanele au acces la o instanță competentă, independentă și imparțială pentru rezolvarea pricinilor civile sau cauzelor penale.

ÎNTRUCÂT Declarația Universală a Drepturilor Omului prevede că toate persoanele sunt egale în fața legii și sunt îndreptățite la protecția egală din partea legii.

ÎNTRUCÂT Congresul Națiunilor Unite privind Prevenirea Criminalității și Tratatamentul Delincvenților a statuat că independența justiției ar trebui garantată de către stat și consacrată în Constituție sau în legile naționale.

ÎNTRUCÂT Convenția Europeană a Drepturilor Omului cere tuturor statelor semnatare să garanteze persoanelor aflate în jurisdicția lor drepturile la viață, libertate, securitate și alte drepturi și libertăți enumerate în Secțiunea I a Convenției, incluzând dreptul la un proces echitabil în fața unei instanțe independente și imparțiale stabilit de lege.

ÎNTRUCÂT Consiliul Consultativ al Judecătorilor Europeni a afirmat în avizele sale că independența justiției este o premisă esențială pentru funcționarea justiției.

ÎNTRUCÂT aceste drepturi sunt, de asemenea, protejate de instrumente regionale și Constituții, de legi, decizii judiciare și înțelegeri ale țărilor participante.

ÎNTRUCÂT independența justiției nu este un privilegiu al sistemului judiciar, ci o obligație care izvorăște din dreptul fiecărui individ la o instanță imparțială.

ȘI ÎNTRUCÂT implementarea și protecția tuturor drepturilor depind de existența unui sistem judiciar competent, independent și imparțial.

URMĂTOARELE PRINCIPII stabilesc standarde atât pentru independența justiției privită ca una dintre cele trei puteri, cât și pentru independența judecătorilor priviți în mod individual. Aceste principii reprezintă deplinul angajament al Conferinței

Președinților de Instanțe Supreme din Europa Centrală și de Est de a respecta regulile statului de drept și sunt destinate să ghideze fiecare judecător în a îndeplini responsabilități judiciare importante, a asista sistemul judiciar în auto-reglementare, a stabili o bază de discuție între cele trei puteri în stat și a promova respectul și aprecierea publicului pentru justiție.

INDEPENDENȚA SISTEMULUI JUDICIAR

1. Justiția este o instituție cu cea mai mare valoare în orice societate.
2. Declarația Universală a Drepturilor Omului (art. 10), Pactul Internațional cu privire la Drepturile Civile și Politice (art. 14 (1)) și Convenția Europeană a Drepturilor Omului (art. 6 (1)) proclamă că oricine este îndreptățit la un proces echitabil și desfășurat în ședință publică în fața unei instanțe competente, independente și imparțiale stabilite de lege. Un sistem judiciar independent este indispensabil pentru punerea în aplicare a acestui drept.
3. Independența justiției necesită următoarele:
  - a. Sistemul judiciar va soluționa chestiunile cu care a fost sesizată în conformitate cu o evaluare imparțială a faptelor și înțelegerea legii fără influențe nepotrivite, directe sau indirecte, indiferent din ce surse ar provini;
  - b. Independența aparține atât justiției privită ca sistem, cât și fiecărui judecător privit în mod individual în raport cu o cauză concretă pe care o are de soluționat; și
  - c. Niciun judecător nu poate soluționa corespunzător în condiții de teamă sau anticipând o favoare din orice sursă, ori afându-se sub orice influență neadekvată.
4. Menținerea independenței justiției este esențială pentru realizarea obiectivelor și pentru o funcționare performantă într-o societate liberă guvernată de statul de drept.
  - a. Judecătorii trebuie să facă dovada și să promoveze un nivel înalt al cunoștințelor juridice și al conduitei judiciare pentru a consolida încrederea publică în sistemul judiciar, care este fundamentală pentru menținerea independenței judiciare.
  - b. Imparțialitatea și aparența de imparțialitate sunt esențiale pentru exercitarea corespunzătoare a funcției judiciare. Aceste cerințe se aplică nu doar deciziei în sine ci, de asemenea, procesului prin care se ia decizia.
5. Independența sistemului judiciar și a judecătorilor trebuie garantată de către stat și consacrată în Constituție, la cel mai înalt nivel legislativ din țară. Alte reglementări specifice ar trebui prevăzute la nivelul legilor.

6. Este datoria instituțiilor statului de a respecta și observa obiectivele și funcțiile corespunzătoare ale sistemului judiciar.
7. În procesul de luare a deceziilor, datoria judecătorului unic sau a completului de judecători de a pronunța hotărârea în conformitate cu art. 3 (a) nu trebuie supusă ingerinței sau influenței din partea vreunui judecător care nu a fost desemnat în cauză, a consiliului judiciar, a ministerului justiției, sau a oricărui alt oficial guvernamental sau instituție, exceptând faptul că hotărârea poate fi atacată cu apel la o altă curte. Sistemul judiciar trebuie să își îndeplinească atribuțiile în concordanță cu Constituția și legile. Statul trebuie să asigure proceduri și remedii pentru protejarea independenței judiciare, incluzând sancțiuni împotriva celor care încearcă să influențeze judecătorii altfel decât prin intermediul procedurilor legale în instanțe.
8. Judecătorii trebuie să susțină integritatea și independența sistemului judiciar și să câștige încrederea oamenilor prin evitarea conduitelor inadecvate sau aparent inadecvate în toate activitățile lor oficiale și private.
9. În măsura compatibilității cu sarcinile lor ca membri ai sistemului judiciar, judecătorii, ca orice alți cetățeni, sunt îndreptățiți la libertatea de exprimare, de conștiință, de asociere și de întrunire, cu excepția faptului că un judecător ar trebui să se abțină de la activitatea politică.
10. Judecătorii trebuie să fie liberi ca, în conformitate cu legea aplicabilă, să formeze și să se alăture unei asociații de judecători care să le reprezinte interesele și să promoveze pregătirea lor profesională și care să facă orice este necesar pentru a le proteja independența în modul cel mai potrivit.

OBIECTIVELE SISTEMULUI JUDICIAR

11. Obiectivele și atribuțiile sistemului judiciar cuprind următoarele:
  - a. Să se asigure, în limitele corespunzătoare ale funcției judiciare, că toate persoanele sunt capabile să trăiască în siguranță sub statul de drept într-o societate care este cârmuită prin lege;
  - b. Să promoveze, în limitele corespunzătoare ale funcției judiciare, respectarea și realizarea drepturilor omului; și
  - c. Să aplice legea în mod imparțial persoanelor fizice și juridice, ca și între persoanele fizice și juridice, pe de o parte, și Stat, pe de altă parte.

NUMIREA JUDECĂTORILOR

12. Pentru a permite sistemului judiciar să-și atingă obiectivele și să-și îndeplinească atribuțiile este esențial ca judecătorii să fie selectați pe merit, pe baza competenței dovedite, integrității și independenței.
13. Metoda de numire a judecătorilor trebuie să fie astfel concepută încât să asigure numirea acelor persoane care sunt cel mai bine calificate pentru funcția judiciară. Aceasta trebuie să ofere garanții împotriva influențelor nepotrivite astfel încât să fie numite doar persoanele competente, integre și independente.
14. În procesul de selectare a judecătorilor nu trebuie să existe nicio discriminare în funcție de rasă, culoare, sex, religie, opinie politică sau de altă natură, naționalitate sau origine socială, statut marital, orientare sexuală, stare materială, de statutul la naștere sau statutul dobândit ulterior, cu excepția cerinței ca un candidat pentru funcția judiciară să aibă naționalitatea țării respective, cerință care nu este considerată discriminatorie.
15. Promovarea judecătorilor trebuie să se bazeze pe o evaluare obiectivă a unor elemente precum competența, integritatea, independența și experiența.
16. Procesul de selectare, numire și promovare a judecătorilor trebuie să fie transparent. Ca să asigure transparența procesului de selectare, legea trebuie să definească clar procedurile și criteriile obiective pentru selecția judecătorilor.

MANDATUL

17. Judecătorii trebuie să aibă siguranța mandatului. Condițiile de exercitare a funcției judecătorilor ar trebui asigurate prin lege. Nu este de preferat utilizarea unei perioade de probă în procesul de numire, iar acolo unde acesta există ar trebui restricționată cât se poate de mult. Un judecător în perioada de probă este îndreptățit la aceeași protecție, privilegii, imunități și independență individuală întocmai ca un judecător care nu este în perioada de probă.
18. Este recomandabil ca toți judecătorii dintr-un stat să fie numiți pentru o perioadă care să expire la împlinirea unei anumite vârste.
19. Eliberarea din funcție anterior acestei vârste trebuie să poată fi posibilă numai prin demisie sau prin destituire pe motiv de incapacitate dovedită, condamnare pentru o infracțiune ori abateri judiciare grave care îl fac persoana să fie nepotrivită pentru a fi judecător. Soluționarea cu bună-credință a unei cauze, bazată pe aplicare legii de către judecător, nu ar trebui să ducă la eliberarea din funcție chiar dacă decizia judecătorului este greșită, nepopulară, dezaprobată de către oficialii

guvernamentali și instituții. Cei nemulțumiți de hotărârea judecătorească trebuie să recurgă la formularea căii de atac prevăzute de lege.

20. Judecătorii care sunt președinți nu ar trebui să poată fi destituiți din funcția de conducere pe baza unor hotărâri judecătorești date de ei sau de alți judecători din acea instanță ori secție, care sunt apreciate ca fiind greșite, ori sunt nepopulare sau dezaprobat.
21. Acolo unde nu se aplică proceduri de eliberare din funcție a unui judecător prin votul oamenilor, procedura pentru eliberarea din funcție a judecătorilor trebuie să fie sub controlul sistemului judiciar.
22. Dacă un judecător este pasibil să fie eliberat din funcție, acesta trebuie să aibă dreptul la un aviz prealabil și la o audiere completă și echitabilă. Niciun judecător nu ar trebui sancționat disciplinar sau destituit pentru actele sale judiciare, cu excepția gravei neglijențe sau nerespectarea intenționată a legii.
23. Dacă legea permite evaluarea performanțelor profesionale ale judecătorilor, astfel de evaluări trebuie să respecte principiul independenței judiciare. Judecătorii trebuie evaluați pentru a fi identificate aspecte pe care le pot îmbunătăți și pentru a se stabili cine trebuie promovat. Evaluările nu trebuie folosite în mod abuziv și nici să fie un pretext pentru a destitui un judecător.
24. Toate procedurile disciplinare, de suspendare sau de eliberare din funcție trebuie să fie stabilite în conformitate cu regulile preexistente de conduită judiciară și trebuie să fie transparente.
25. În afara situațiilor în care se impune a fi asigurată judecarea adecvată și în termen a unei cauze, niciun judecător nu trebuie să poată fi transferat de către organele judiciar-administrative dintr-o instanță sau funcție într-o altă decât cu acceptul său prealabil.
26. Dacă organul competent responsabil pentru asigurarea serviciului judiciar este un consiliu judiciar, un consiliu al justiției sau un alt asemenea organism, acest consiliu sau organ ar trebui alcătuit dintr-o majoritate formată din judecători.

CONDIȚII JUDICIARE

27. Judecătorii trebuie să primească o compensație pe măsura profesiei și îndatoririlor lor și să dispună de condiții adecvate de lucru. Judecătorii trebuie să beneficieze de o instruire adecvată. De asemenea, judecătorilor trebuie să li se asigure facilități pentru desfășurarea activității care să reflecte importanța statului de drept în societate. Instanțelor trebuie să li se asigure un număr suficient de judecători și de personal auxiliar calificat. Remunerația judecătorilor trebuie să fie ferită de

posibile reduceri prin legislație. Trebuie să existe garanții pentru a se menține o remunerație rezonabilă a judecătorilor în caz de dizabilitate, cât și pentru plata pensiei care trebuie să fie în legătură rezonabilă cu remunerația primită în perioada de activitate. Remunerația și condițiile de lucru ale judecătorilor nu pot fi modificate în dezavantajul judecătorilor în timpul mandatului, cu excepția situațiilor deosebite de natură economică sau bugetară.

28. Fără a afecta procedurile disciplinare sau dreptul la apel ori de a primi despăgubiri de la stat în conformitate cu dreptul național, judecătorii trebuie să se bucure de imunitate în a fi chemați în judecată civilă și imunitate de a plăti despăgubiri pe motiv de acte neadecvate sau omisiuni în exercitarea funcției. Niciun judecător nu trebuie să fie supus procedurilor penale pentru comiterea vreunei infracțiuni fără a i se retrage sau a renunța la imunitate. Oricum, pentru că un judecător nu este mai presus de lege, atunci când un judecător este implicat în conduite infracționale ridicarea imunității sale trebuie să fie iminentă.

JURISDICȚIA

29. Sistemul judiciar trebuie să aibă jurisdicție asupra tuturor chestiunilor care trebuie deferite justiției și totodată trebuie să aibă autoritatea exclusivă de a decide asupra propriei competențe așa cum este ea prevăzută în lege.

ADMINISTRAȚIA JUDICIARĂ

30. Președinții de instanțe nu ar trebui să aibă competența exclusivă de a lua decizii administrative ce ar putea influența soluționarea unei cauze individuale. Alocarea cauzelor către judecători trebuie să se facă în mod aleatoriu sau în temeiul unor criterii clare, obiective și transparente, prestabilite de un colegiu de judecători ai instanței.
31. Principalele responsabilități de administrare a instanței, inclusiv cu privire la numirea, supravegherea și controlul disciplinar asupra personalului auxiliar trebuie să revină sistemului juridic însuși sau unui organ competent în care sistemul juridic să aibă o reprezentare majoritară sau un rol efectiv.
32. Bugetele instanțelor trebuie să fie pregătite chiar de către instanțe sau de către o autoritate competentă dar în colaborare cu instanțele sau cu autoritățile judiciare, și trebuie avute în vedere nevoia de independență a sistemului juridic și a administrației sale. Sumele alocate trebuie să fie suficiente pentru a permite fiecărei instanțe să funcționeze astfel încât judecătorii considerați în mod individual să nu fie supraîncărcați, ceea ce ar împiedica o îndeplinire a justiției în mod prompt și efectiv.

RELAȚIA CU LEGISLATIVUL ȘI CU EXECUTIVUL

33. Atribuțiile legislative și executive care ar putea influența judecătorii în ce privește funcția, remunerația, condițiile sau resursele lor nu trebuie folosite pentru a pune presiune sau pentru a influența un anumit judecător, anumiți judecători sau sistemul judiciar în ansamblul său.
34. Autoritățile executive nu trebuie să ofere judecătorilor stimulente sau beneficii, iar judecătorii nu trebuie să le accepte, dacă acestea ar putea afecta performanța în îndeplinirea atribuțiilor lor judiciare.
35. Autoritățile executive trebuie să asigure în permanență securitatea și protecția fizică a judecătorilor și a familiilor acestora. Astfel de măsuri trebuie să includă protecția instanțelor și a judecătorilor care ar putea deveni sau care sunt deja victime ale unor amenințări sau acte de violență.

RESURSE

36. Puterea legislativă și cea executivă trebuie să respecte autoritatea puterii judecătorești și, dacă se afla în situația de a comenta hotărâri judecătorești, trebuie să evite criticile care ar submina independența judiciară sau încrederea publicului în justiție. Legislativul și executivul sunt obligate să respecte hotărârile judecătorești și să evite acțiuni care ar pune sub semnul întrebării dorința lor de a se conforma hotărârilor judecătorești, alta decât a exprima intenția declarării unei căi de atac.
37. Judecătorii și autoritățile juridice ar trebui să joace un rol activ în pregătirea legislației care se referă la propriul statut și, în general, la funcționarea sistemului judiciar. Orice proiect de lege privind statutul judecătorilor, înfăptuirea justiției sau alt proiect care ar putea avea un impact asupra sistemului juridic, independența justiției sau garantarea accesului cetățenilor la justiție ar trebui analizat de către legislativ numai după ce se obține opinia unei autorități competente din cadrul sistemului juridic.
38. Este esențial ca judecătorii să beneficieze de resursele necesare care să le permită să își îndeplinească atribuțiile. Statul este obligat să furnizeze sistemului juridic astfel de resurse.

RELAȚIA CU MASS-MEDIA

39. Mass-media și sistemul juridic se sprijină reciproc: la fel cum instanțele sprijină dreptul presei de a face investigații și de a publica informații, tot astfel media joacă un rol important în promovarea și menținerea respectului public pentru justiție. Sistemul juridic recunoaște că dreptul publicului de a fi informat asupra hotărârilor judecătorești, precum și responsabilitatea publică a judecătorilor impun să existe o acoperire mediatică corespunzătoare cu privire la actele și conduita judiciară. În acest scop procesele din instanțe trebuie să se desfășoare în mod transparent, cu excepția cazurilor în care confidențialitatea este impusă prin lege.
40. Mass-media trebuie să respecte și să susțină independența și imparțialitatea sistemului judiciar și să aprecieze faptul că suportul publicului pentru sistemul judiciar și hotărârile judecătorești este necesar pentru funcția judiciară și în marele beneficiu al societății.
41. Criticismul mass-mediei cu privire la judecători, la actele judiciare și motivările hotărârilor judecătorești este potrivit, cu condiția ca mass-media să nu încerce să îl determine pe un anumit judecător sau pe mai mulți judecători să ajungă la o anumită concluzie.
42. Mass-media trebuie să se abțină de la critici nedrepte și nefondate cu privire la sistemul judiciar. Când critica de către mass-media a unui judecător sau a deciziei acestuia este nedreaptă sau nefondată, este potrivit să existe un răspuns în numele judecătorului. Deoarece un judecător este constrâns de comentariile publice cu privire la cazurile sale, răspunsul ar trebui să fie dat de către purtătorul de cuvânt al instanței, asociația de judecători, baroul de avocați și alte entități din afara sistemului juridic.